SB4

BUREAU VOOR HISTORISCHE

TUINEN, PARKEN EN LANDSCHAPPEN

Bankrekening: NL51 INGB 0009695513
K.v.K.: 09139163
BTW: NL8129.41.251.B01

Aan:
Vastint Netherlands B.V.
T.a.v. Michiel Rogaar
Hogehilweg 7
1101 CA Amsterdam

Betreft: Tuinhistorische waarde terrein Atlas Arena Amsterdam.

Ref.nr.: 2025.06.E.12.A

Wageningen, 12 juni 2025,

Geachte heer Rogaar, beste Michiel,

Vanuit Vastint heb je mij gevraagd te adviseren over de voorgenomen aanwijzingsprocedure van het Atlas-complex als gemeentelijk monument, in het bijzonder de buitenruimte. De verschillende stukken, waaronder de Verkenning van Gemeente Amsterdam, heb je mij toegestuurd. Aanvullend heb ik het archief van Mien Ruys kunnen bekijken en een nadere vergelijking met ander werk van haar en haar bureau kunnen maken.

Wat mij opvalt is dat in het voornemen van Gemeente Amsterdam (de 'Verkenning') geen redengevende omschrijving is opgenomen. Althans de tekst onder het kopje 'conclusie/concept registeromschrijving' kan naar mijn mening niet als zodanig worden aangemerkt. Zonder een redengevende omschrijving (en daarmee een compleet voorstel tot plaatsing op de monumentenlijst) heeft het geen zin een inhoudelijk gefundeerde zienswijze in te dienen.

Voorgaande neemt niet weg dat wij – als experts op het gebied van historische tuinen – uiteraard wel kunnen reageren op het voornemen tot aanwijzing van de buitenruimte bij Atlas.

Wij hebben de stukken uitgebreid bestudeerd en vorige week ben ik zelf nog ter plaatse geweest. Kijkend naar het ontwerp van Buro Mien Ruys voor Atlas Arena en vergeleken ook met hun andere werken, dan moet worden geconstateerd dat het totale beeld volledig is verdwenen. Het terrein is drastisch aangepast met andere wegen- en padenloop, wijziging van parkeerplaatsen, inpassing van uiteenlopende functies (afgeschermde terrassen, horeca-paviljoen), zitbankjes met haagjes, nieuwe bomenrij bij de entree, pogingen om met bloemperkjes het terrein te verfraaien, etc. Voor alles zal een reden zijn, maar een eenheid is het niet.

Zaken als de ooit bedoelde heldere opzet, de eenvoud van de strakke lijn, ruimtelijke eenheid en functionele leegte, en op detailniveau de sierwaarde in bestratingspatronen zijn in het geheel niet meer aanwezig.

Ik ervaar het gebied als volstrekt onhelder en sterk verrommeld, hetgeen absoluut geen recht doet aan het ontwerp van Buro Mien Ruys. In het stuk van de gemeente wordt dit overigens ook (indirect) bevestigd.

SB4

BUREAU VOOR HISTORISCHE

TUINEN, PARKEN EN LANDSCHAPPEN

In de bijlage stuur ik je twee plattegronden van de buitenruimte waarin onze bevindingen:

- kaart 1: de buitenruimte als geheel: deze merken wij aan als indifferent
- kaart 2: enkele losse onderdelen in de buitenruimte: deze zijn interessant en zouden mogelijk in de toekomstige tuininrichting kunnen worden ingepast

Gelet op voorgaande is er m.i. geen enkele aanleiding de buitenruimte aan te wijzen als monument: de buitenruimte bevat noch als tuin an sich voldoende waarde, noch als onderdeel van het complex. De eenduidigheid en eenvormigheid van het ontwerp (buitenruimte en gebouwen) is door de aanpassingen van de tuin immers volledig verdwenen.

De gemeente lijkt zich hiervan overigens duidelijk bewust en zinspeelt op de aanwijzing van de buitenruimte vanwege o.a. de meerwaarde van de buitenruimte voor de omgeving:
"*Hoewel het oorspronkelijke groenontwerp van Mien Ruys en Hans Veldhoen in de loop der tijd grotendeels gewijzigd is, is het oorspronkelijke concept van een kantorencomplex ingebed in een uitgesproken groene, ruim opgezette, open omgeving is nog altijd aanwezig en beleefbaar. Hierin is zondermeer een belangrijke meerwaarde gelegen, niet alleen voor het Atlascomplex zelf maar ook voor de verdere omgeving*."

Het belang van een buitenruimte voor het complex en voor de omgeving, is natuurlijk geen onderdeel van de afweging voor aanwijzing als monument.

De gemeente lijkt zich er verder niet van bewust dat de huidige (gebrekkige) kwaliteit van de buitenruimte wordt gefixeerd door middel van een aanwijzing. Gelet op de huidige ervaring, beleving en inrichting van het terrein is aanpassing juist zeer wenselijk. Ook gelet op de wensen van de gemeente om het buitenterrein aan te laten sluiten op het toekomstige Hondsrugpark.

Kortom, de voorgenomen aanwijzing is onzes inziens ongegrond en onterecht: de externe waardering is indifferent en de interne waardering van losse onderdelen geeft te weinig aanleiding om deze in aanmerking te laten komen voor aanwijzing als monument.

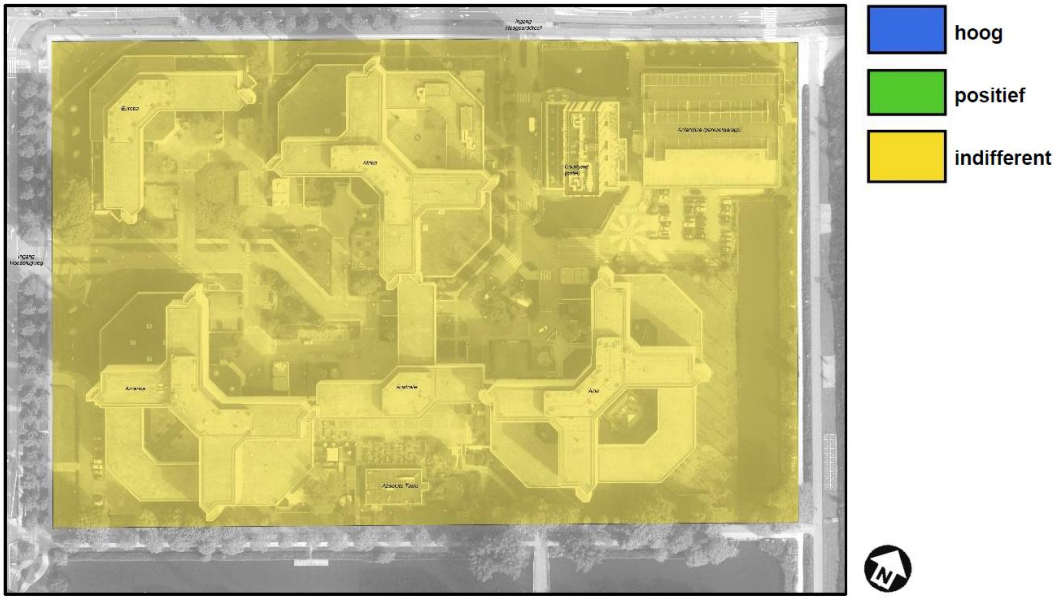
De gemeente zou – tezamen met Vastint – juist in moeten zetten op herontwikkeling van de buitenruimte om daarmee én de samenhang met de gebouwen van Atlas én de samenhang met het Hondsrugpark en overige omliggende openbare gebieden te bewerkstelligen.

Met bovenstaande hoop ik in positieve zin bij te dragen aan een duurzame verbetering in aanzien en gebruik van het Atlascomplex. Uiteraard ben ik bereid e.e.a. toe te lichten, desgewenst ook bij de behandelende ambtenaren of andere betrokken instanties.

Met vriendelijke groet,

ir. Eric M.J. Blok

Kaart 1: Externe waardestelling van het totale terrein van het Atlascomplex.
(Bron loodrechte luchtfoto: beeldmateriaal.nl/data-room, opnamedatum 24-8-2023; bewerking SB4.)

Kaart 2: Interne waardestelling elementen.
(Bron loodrechte luchtfoto: beeldmateriaal.nl/data-room, opnamedatum 24-8-2023; bewerking SB4.)

